

Sygn. akt I AGa 95/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Artur Kowalewski (spr.)
Sędziowie:	SSA Dariusz Rystał SSA Tomasz Sobieraj
Protokolant:	St. sekr. sąd. Emilia Misztal

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2021 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa A. K. (1) i R. K.

przeciwko (...) spółce akcyjnej w B.

przy udziale interwenienta ubocznego po stronie pozwanej Towarzystwa (...) spółki akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 23 czerwca 2020 r. sygn. akt VIII GC 385/19

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Tomasz Sobieraj Artur Kowalewski Dariusz Rystał

Sygn. akt I AGa 95/20

UZASADNIENIE

Powodowie A. K. (1) i R. K. wnieśli o zasądzenie od pozwanej (...) spółki akcyjnej w K. kwoty 85.642,58 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, tytułem odszkodowania za szkodę powstałą w lokalu, którego są właścicielami, w wyniku prac budowlanych prowadzonych przez pozwaną.

W odpowiedzi na pozew pozwana (...) spółka akcyjna w K. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, kwestionując roszczenie powodów co do zasady i co do wysokości.

Interwenant uboczny po stronie pozwanej - Towarzystwo (...) spółka akcyjna w W. podzielił stanowisko strony pozwanej wyrażone w odpowiedzi na pozew i wniósł o zasądzenie na jego rzecz kosztów interwencji.

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2020 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo oraz zasądził od powodów na rzecz pozwanej kwotę 5.417 zł. tytułem kosztów procesu, odwołując się do następujących ustaleń faktycznych i argumentacji prawnej.

A. K. (1) i R. K. od 2001 r. prowadzący działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej pod firmą (...) s.c., między innymi w zakresie prowadzenia restauracji i innych placówek gastronomicznych, są właścicielami budynku, położonego w S. przy ul. (...). W budynku są wyodrębnione lokale stanowiące odrębne nieruchomości, m.in. lokal o numerze (...). A. K. (1) i R. K. są również współnikami (...)spółki jawnej z siedzibą w S..

Od 2010 r. A. K. (1) i R. K. jako wspólnicy spółki cywilnej wynajmowali lokal nr (...) (lokal, który nie został wyodrębniony jako osobna nieruchomość i stanowi część budynku przy ul. (...)) przedsiębiorcy, który prowadził w nim działalność pod nazwą „(...)” (salon z wyposażeniem mieszkań). Pomieszczenia lokalu nr (...) znajdują się między innymi na poziomie piwnicy budynku. A. K. (1) i R. K. przed wynajęciem lokalu nr (...) wykonali w piwnicach prace remontowe i adaptacyjne. W okresie najmu najemca podejmował czynności remontowe związane z bieżącą eksploatacją lokalu. W latach 2015 - 2016 r. najemca opuścił lokal. Od tego czasu nie był on wynajmowany. Właściciele - wspólnicy spółki cywilnej (...) s.c. - planowali otwarcie w tym miejscu lokalu gastronomicznego. Do tego czasu pomieszczenia te postanowili wykorzystywać jako magazyn.

(...) spółka jawna w S. jest najemcą lokalu nr (...), stanowiącego odrębną nieruchomość, wyodrębnioną z budynku położonego w S. przy ul. (...). Pomieszczenia tego lokalu znajdują się na poziomie piwnicy budynku przy ul. (...)i była w nim prowadzona działalność restauracyjna.

W czerwcu 2017 r. (...) spółka akcyjna w K. prowadziła prace budowlane w ciągu ul. (...) w S.. W tym okresie pozwana była ubezpieczona w zakresie odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzonej działalności w Towarzystwie (...) spółce akcyjnej w W..

W dniach 6 i 29 czerwca 2017 r. oraz 16 i 20 lipca 2017 r., po intensywnych opadach deszczu, doszło do zalania pomieszczeń piwnicznych w lokalach położonych w S. przy ul. (...)

Pismami z dnia 12 i 21 lipca 2017 r. A. K. (1) i R. K. jako wspólnicy spółki cywilnej (...) s.c. - działając „w imieniu własnym jako właściciele i najemcy lokali położonych w S. przy ul. (...) lokale (...)”, wezwali Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego w S. - jako zleceniodawcę prac budowlanych - do niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do należytego zabezpieczenia terenu budowy, w szczególności poprzez odpowiednie zabezpieczenie ścian budynków sąsiadujących z terenem budowy. W reakcji na powyższe Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego w S. zwrócił się do (...) S.A. celem podjęcia działań minimalizujących zakłócenia lub szkody wynikające z prowadzenia robót budowlanych.

A. K. (1) i R. K. jako wspólnicy spółki cywilnej (...) s.c. zawarli z M. A. (prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) M. A.) jedną umowę, w ramach której M. A. miał usunąć skutki zalania w dwóch lokalach nr (...), położonych w S. w budynku przy ul. (...). 30 czerwca 2017 r. M. A. wystawił na rzecz A. K. (1) i R. K. - wspólników (...) s.c. fakturę VAT o numerze (...) na kwotę 21.800 zł netto (26.814 zł brutto) z opisem: „usuwanie skutków zalania pomieszczeń, ul. (...)”. Prace wykonane przez M. A. zostały odebrane 30 czerwca 2017 r., sporządzono protokół odbioru. W protokole wskazano zakres prac: usunięcie wody - za wynagrodzeniem 12.215,45 zł, prace porządkowe - 4.567,23 zł, prace zabezpieczające - 2.265,12 zł, prace demontażowe namoczonych elementów drewnianych - 1.752,30 zł, łącznie 21.800 zł netto.

27 lipca 2017 r. na zlecenie (...) s.c. M. A. sporządził przy pomocy programu (...) kosztorys prac polegających na przywróceniu zalanego lokalu nr (...) do stanu poprzedniego. W kosztorysie wartość tych prac została wyliczona na kwotę 139.751,23 zł brutto (w tym podatek VAT, który wyniósł 26.132,34 zł).

M. A. sporządził również kosztorys prac polegających na przywróceniu do stanu poprzedniego zalanego lokalu nr (...) (tj. lokalu wynajmowanego przez (...)sp.j). Wartość kosztorysowa prac w kosztorysie dla tego lokalu została wyliczona na kwotę 133.325,21 zł brutto.

A. K. (1) i R. K. - jako wspólnicy spółki cywilnej (...) s.c. - ponownie zawarli z M. A. (prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) M. A.) umowę, w ramach której M. A. miał usunąć skutki zalania w dwóch lokalach (...), położonych w S. w budynku przy ul. (...). 22 sierpnia 2017 r. M. A. wystawił na rzecz A. K. (1) i R. K. - wspólników (...) s.c. - fakturę VAT o numerze (...) na kwotę 6.398,27 zł netto (7.869,87 zł brutto) z opisem: „usuwanie skutków zalania w lokalach, ul. (...)”. Prace zostały odebrane 22 sierpnia 2017 r., sporządzono protokół odbioru. W protokole wskazano zakres prac: usunięcie wody - 4.007,47 zł, prace porządkowe - 1.758,12 zł, prace zabezpieczające - 632,68 zł, łącznie 6.398,27 zł netto.

A. K. (1) oraz R. K. działający jako wspólnicy (...) s.c. zawarli z dwoma przedsiębiorcami: R. C. (prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...)) i M. A. umowy o wykonanie prac remontowych, których przeprowadzenie było konieczne w związku z wcześniejszym zalaniem dwóch lokali o numerach (...), położonych w S. w budynku przy ul. (...), a w lokalu numer (...) także w szerszym zakresie. Obaj przedsiębiorcy wykonywali prace w tych dwóch lokalach na podstawie tej samej umowy zawartej z wspólnikami (...) s.c. Prace remontowe w lokalu numer (...) zostały zakończone. Lokal został wynajęty przez spółkę jawną (...)innemu przedsiębiorcy, prowadzona jest w nim obecnie restauracja(...). W zakresie lokalu (...) (niewyodrębnionego, należącego do wspólników spółki cywilnej (...)), w którym wcześniej prowadzone było biuro architektoniczne, a następnie magazyn, umowy obejmowały dodatkowo wykonanie prac adaptacyjnych, zmierzających do przystosowania lokalu do prowadzenia działalności gospodarczej w formie restauracji. Prace remontowe w tym lokalu nadal trwają, przy czym nie są to już prace związane z usuwaniem skutków zalania, które zostały zakończone. Wykonywane są jeszcze prace związane ze wystrojem wnętrza, zmierzające do dostosowania lokalu do prowadzenia w nim restauracji, a także prace związane z wyposażeniem kuchni.

A. K. (1) i R. K. jako wspólnicy spółki cywilnej poinformowali o zalaniu piwnic w lokalach (...) wykonawcę robót budowlanych ciągu ulic (...), tj. (...) S.A. w K., która zgłosiła szkodę Towarzystwu (...) S.A. w W., powołując się na polisę ubezpieczenia OC.

W piśmie z 8 sierpnia 2018 r. A. K. (1) i R. K., działając jako wspólnicy spółki (...) s.c., wezwali (...) S.A. do zapłaty kwoty 139.751,23 zł tytułem odszkodowania za szkodę powstałą w lokalu nr (...), położonym w S. przy ul. (...) oraz kwoty 133.325,21 zł tytułem odszkodowania za szkodę powstałą w lokalu nr (...). Obie szkody zostały wyliczone w oparciu o kosztorysy robót polegających na przywróceniu zalanych lokali do stanu poprzedniego.

Po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego ubezpieczyciel w decyzji z 29 października 2018 r., w zakresie szkody zgłoszonej pod numerem (...), dotyczącej zalania lokalu o numerze (...) poinformował, że przyznane zostało odszkodowanie w wysokości 54.108,65 zł netto. Jako przyczynę szkody wskazał następstwo nałożenia się zdarzeń i okoliczności polegających na wystąpieniu opadów atmosferycznych, w tym deszczu nawalnego skutkującego krótkookresowym podnoszeniem się poziomu lustra wody gruntowej powyżej poziomu posadzki piwnic lokalu, w czasie od dokonania przez ubezpieczonego rozbiórki nawierzchni chodnika, jezdni i placu (...), nie przylegającej bezpośrednio, tj. w odległości 9,5 m i większej od lokalu. Ubezpieczyciel stwierdził także też, że do powstania szkody przyczyniły się: brak skutecznej izolacji zewnętrznej ścian budynku, tj. brak ciągłości izolacji wynikający z perforacji czy złego stanu technicznego lub nieodpowiedniej izolacji czy też jej najbardziej prawdopodobnego braku; prawdopodobne pogłębienie całości pomieszczeń piwnic oraz niewykonanie uzupełnienia izolacji, ewentualnego doszczelnienia przejść instalacyjnych przez ściany zewnętrzne przed lub podczas robót związanych z dostosowaniem pomieszczeń piwnicznych do potrzeb lokalu użytkowego. Ubezpieczyciel wskazał, że przekazana dokumentacja zdjęciowa, wykonana przed przystąpieniem ubezpieczonego do realizacji inwestycji, nie zawierała zdjęć wnętrza

budynków sąsiadujących z placem budowy, tym samym nie była możliwa jednoznaczna weryfikacja ich stanu technicznego sprzed wystąpienia szkody. Ubezpieczyciel wypłacił odszkodowanie za szkodę spowodowaną zalaniem lokalu o numerze (...) w kwocie 81.877,66 zł.

W piśmie z 20 grudnia 2018 r. A. K. (1) i R. K. - działając jako współnicy spółki (...) s.c. oraz zarazem jako (...) sp.j. w S. - skierowali do (...) S.A. ostateczne wezwanie do zapłaty, m.in. kwoty 85.642,58 zł stanowiącej różnicę między kwotą należną tytułem szkody za zalanie lokalu o numerze (...) (139.751,23 zł brutto), a kwotą przyznaną do wypłaty przez ubezpieczyciela (54.108,65 zł netto) i przez niego wypłaconą. Pismo zawiera również wezwanie do zapłaty kwoty 111.447,55 zł z tytułu szkody związanej z zalaniem lokalu o numerze (...). (...) S.A. powyższe pismo przekazała ubezpieczycielowi, który pismem z dnia z 6 lutego 2019 r., adresowanym do pełnomocników A. K. (1) i R. K., poinformował, że nie znajduje podstaw do zmiany stanowiska, zauważając min., że koszty wskazane w fakturach odnoszą się zarówno do szkody w lokalu (...), jak i w lokalu (...), a wszystkie faktury zostały wystawione na (...) s.c., w związku z czym nie jest możliwe precyzyjne rozdzielenie kosztów napraw na poszczególne lokale.

(...) spółka jawna z siedzibą w S. wytoczyła przeciwko (...) S.A. w K. przed Sądem Okręgowym w Szczecinie pozew o zapłatę kwoty 111.447,55 zł z tytułu szkody związanej z zalaniem lokalu o numerze (...). Szkada została wyliczona w oparciu o kosztorys na kwotę 133.325,21 zł brutto. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą VIII GC 334/19.

W takich uwarunkowaniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione co do zasady i co do wysokości.

W ocenie Sądu Okręgowego podstawy prawnej powództwa – wbrew powodom – nie może stanowić art. 652 k.c. w zw. z art. 415 k.c., bowiem szkoda nie została wyrządzona przez osobę fizyczną na terenie budowy, tylko w pomieszczeniach stanowiących własność powodów. Odpowiedzialność pozwanej - w okolicznościach faktycznych przytoczonych przez powodów w pozwie - można natomiast rozważać na podstawie art. 416 k.c. (o ile szkoda zostałaby wyrządzona z winy organu pozwanej) bądź na podstawie art. 429 k.c. (o ile szkoda zostałaby wyrządzona przez osoby, którym pozwana powierzyła wykonywanie czynności przy realizacji robót drogowych w ciągu ulicy (...)), czy też na podstawie art. 430 k.c. (o ile szkoda zostałaby wyrządzona przez osoby, którym pozwana na własny rachunek powierzyła wykonywanie czynności przy realizacji robót drogowych w ciągu ulicy (...) i które podlegały kierownictwu pozwanej, a także obowiązki stosowania się do jej wskazówek). Wymagało to wykazania wynikających z tych przepisów przesłanek, w tym winy organu pozwanej, bądź to wyrządzenia szkody przez takie osoby, o których mowa w art. 429 k.c. bądź w art. 430 k.c. Powodowie obowiązki temu nie sprostali, nie przywołując nawet w tym zakresie adekwatnych twierdzeń faktycznych.

Zdaniem Sądu I instancji, wbrew powodom, odpowiedzialność pozwanej co do zasady nie była bezsporna, bowiem pozwana spółka w odpowiedzi na pozew zakwestionowała powództwo co do zasady i co do wysokości, uprzednio także nie uznając ich roszczeń w jakimkolwiek zakresie. Powodowie nie udowodnili przede wszystkim tego, że przyczyną zalania miałyby być demontaż przez pozwaną spółkę chodników oraz nawierzchni jezdni przy ulicy (...), przy jednoczesnym braku odpowiedniego zabezpieczenia ścian budynków sąsiadujących, co miało skutkować nieprawidłowym odprowadzaniem wody opadowej gromadzącej się w wykopach na terenie budowy, która następnie znalazła ujście do pomieszczeń piwnicznych budynków znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie terenu budowy. Powodowie uznali, że ten ciąg zdarzeń jest niesporny i nie powołali żadnych dowodów dla jego wykazania, tymczasem są to fakty nie tylko sporne, ale także wymagające udowodnienia za pomocą dowodu z opinii biegłego sądowego. Odmienne stanowisko ubezpieczyciela w toku postępowania likwidacyjnego, nie wywołuje jakiegokolwiek skutku prawnego wobec pozwanej, także z uwagi na treść art. 79 k.c. Już tylko z tej przyczyny powództwo podlegało oddaleniu.

Niezależnie od tego, w ocenie Sądu Okręgowego, powodowie nie udowodnili, że w związku z zalaniem będącego ich własnością lokalu, położonego w piwnicach budynku przy ul. (...) (lokal o numerze porządkowym (...)), w majątku powodów powstał uszczerbek wyrażający się objętą żądaniem pozwu kwotą 85.642,58 zł, a więc nie udowodnili swojego roszczenia również co do wysokości. Pierwszoplanowo Sąd ten wskazał w tym kontekście, że odszkodowanie nie mogło obejmować podatku VAT w zakresie, w jakim powodowie mogli obniżyć podatek należny o kwotę podatku

VAT naliczonego przy usuwaniu skutków zalań, co obniża ich roszczenie o kwoty 26.132,34 zł., odpowiadającą wysokości podatku VAT wynikającą z kosztorysu.

W dalszej kolejności, odwołując się do wykładni normy art. 363 k.c. wyjaśnił, że skoro powodowie sami przywrócili lokal do stanu sprzed szkody, ponosząc określone wydatki, wysokość szkody mogą stanowić wyłącznie realne koszty przywrócenia zalanego lokalu nr (...) do stanu sprzed szkody, nie zaś wydatki hipotetyczne określone w kosztorysie sporządzony na zlecenie powodów przez M. A.. Powodowie podjęli próbę wykazania wysokości szkody w ten właśnie sposób, składając faktury VAT wystawione przez dwóch wykonawców prac remontowych (M. A. i R. C.), opiewające na łączną kwotę 207.217,16 zł netto. którym powodowie powierzyli zarówno prace polegające na przywróceniu zalanych lokali o numerach (...). Tym niemniej, w oparciu o zaoferowane przez nich dowodu, nie sposób jest ustalić, które z tych należności dotycząc usunięcia skutków zalania w lokalu numer (...), a tylko do ich dochodzenia w niniejszym procesie powodowie są uprawnieni. Powód R. K. składając zeznania w charakterze strony potwierdził, że załączone do akt sprawy faktury VAT zostały wystawione przez wykonawców za prace wykonywane w ramach jednej umowy, którą łącznie objęto prace remontowe w dwóch lokalach, z których jeden stanowi własność powodów, a drugi własność innego podmiotu i jest obecnie wynajmowany przez (...) sp.j. w S.. W kwocie tej mieszczą się koszty przywrócenia do stanu sprzed zalania oraz koszty remontu dwóch lokali, a także dodatkowo koszty adaptacji lokalu numer (...) z magazynu na restaurację. Powodowie nie przedłożyli jakichkolwiek dokumentów rozliczeniowych, obrazujących jakimi należnościami w związku z pracami w lokalu numer (...) została obciążona ww. spółka jawna. W oparciu o złożone do akt faktury nie ma możliwości przyporządkowania, które z nich w całości bądź części dotyczą konkretnego lokalu (każdego z dwóch objętych wspólną umową), a w dalszej kolejności nie ma możliwości ustalenia, które spośród tych faktur, które dotyczą lokalu nr (...) obejmują koszty usuwania skutków zalania, a które zostały wystawione za prace adaptacyjne. Poprzez dokonane w ten sposób „wymieszanie” wydatków poniesionych na usuwanie skutków zalania i remont dwóch lokali o numerach (...) powodowie w istocie sami pozbawili się możliwości wykazania wysokości uszczerbku w ich majątku, który powstał w związku z zalaniem lokalu numer (...).

Sąd I instancji zauważył, że taki sam pakiet faktur, na łączną kwotę 207.217,16 zł netto (254.877,10 zł brutto) (...) sp.j. w S. przedstawiła jako dowód w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Szczecinie pod sygnaturą VIII GC 334/19, w której ta spółka jawna domaga się - z identyczną argumentacją jak powodowie w niniejszej sprawie - zapłaty odszkodowania obejmującego koszty przywrócenia do stanu sprzed zalania lokalu numer (...), co w jego ocenie dodatkowo potwierdza tezę, że wydatki za przywrócenie do stanu sprzed zalania obu lokali „wymieszają się” tak, że nie można obecnie oddzielić tych, które dotyczą lokalu numer (...) i tych, które dotyczą lokalu numer (...).

Dokonując szczegółowej analizy faktur, umów i protokołów odbioru, wystawionych przez obu wykonawców, Sąd Okręgowy wskazał, że co prawda niektóre z nich wprost wskazują, że dotyczą obu lokali położonych w budynku przy ul. (...) (wymieniają bowiem adres budynku bądź też używają w opisie świadczenia liczby mnogiej), a niektóre z tych dokumentów wskazują jedynie jeden z lokali, tym niemniej wykonawcy wystawiający faktury mylili się wielokrotnie przy oznaczaniu lokalu, którego dotyczy wykonywana usługa, zarówno bowiem numer budynku, jak i numery obu lokali stanowią kombinację cyfr 1 i 2. Co więcej błędu takiego nie ustrzegli się sami powodowie, a ściślej ich pełnomocnicy, wskazujący w piśmie z 12 lipca 2017 r. na lokale o numerach (...), tymczasem lokale należące do spółki jawnej i spółki cywilnej oznaczone są odpowiednio numerami porządkowymi (...). Tym samym załączone do akt faktury i protokoły odbioru nie są - z uwagi na popełniane omyłki wywołane kombinacjami cyfr 1 i 2 - wiarygodnymi dowodami w zakresie, w jakim wskazują na konkretne lokale, których miałyby te dokumenty dotyczyć. W ocenie Sądu Okręgowego, jako faktury wystawione za przywrócenie do stanu sprzed zalania można uznać jedynie dwie faktury M. A.: fakturę VAT o numerze (...) na kwotę 21.800 zł netto z opisem: „usuwanie skutków zalania pomieszczeń, ul. (...)” oraz fakturę VAT o numerze (...) na kwotę 6.398,27 zł netto z opisem: „usuwanie skutków zalania w lokalach, ul. (...)”, przy czym dotyczą one zbiorczo obu lokali. Nie dowodzą więc one wysokości szkody związanej z usuwaniem skutków zalania lokalu objętego sporem w niniejszej sprawie.

Patrząc na sprawę od strony matematycznej Sąd I instancji wskazał, że powodowie otrzymali odszkodowanie od ubezpieczyciela za zalanie lokalu objętego sporem w niniejszej sprawie (lokalu o numerze (...)) kwotę 54.108,65 zł netto, natomiast spółka jawna otrzymała odszkodowanie za zalanie lokalu o numerze (...) w kwocie 64.051,01 zł netto

(ubezpiaczyciel szkodę tę określa jako szkodę w „substancji budowlanej”, wypłacił bowiem za zalanie lokalu numer (...) dodatkowo odszkodowanie obejmujące utracone korzyści). Suma wypłaconych odszkodowań (54.108,65 + 64.051,01) przekracza więc sumę faktur, które w oparciu o ich opisy mogłyby być przyporządkowane jako faktury za usuwanie skutków zalania, a nie za prace remontowo-adaptacyjne.

Sąd Okręgowy pominął powołany przez powodów dowód z opinii biegłego sądowego, mający zmierzać do wykazania rozmiaru szkód powstałych w wyniku działań pozwanej, prac niezbędnych do wykonania celem przywrócenia lokalu do stanu poprzedniego, okresu wykonania tych prac oraz kosztów napraw - w szczególności zasadności poniesienia kosztów objętych załączonymi do pozwu fakturami VAT (na łączną kwotę 207.217,16 zł netto). Przeprowadzenie tego dowodu - w sytuacji, kiedy w pozwie brak jest twierdzeń wskazujących na to, w jakiej części wydatki z faktur zostały przeznaczone na przywrócenie do stanu sprzed zalania objętego sporem lokalu numer (...), a w jakiej dotyczyły lokalu numer (...) oraz kosztów adaptacji lokalu numer (...) z magazynu na restaurację - było bezprzedmiotowe. Za pomocą dowodu z opinii biegłego nie było również możliwe wykazanie rozmiarów szkody i tym samym zakresu prac niezbędnych do przywrócenia lokalu do stanu sprzed zalania. Przed powołaniem tego dowodu powodowie winni bowiem wykazać, jaki był stan lokalu numer (...) w momencie zalania bądź też bezpośrednio po tym, jak z posesji została odprowadzona woda. Dla wykazania tego faktu powodowie mogli chociażby złożyć do Sądu wnioski o zabezpieczenie dowodu przed wszczęciem procesu (już w 2017 r.), bądź też zmierzać do dokonania protokolarnych oględzin zalanych pomieszczeń z udziałem przedstawicieli pozwanej i jej ubezpieczyciela, połączonych z wykonaniem fotografii (ubezpiaczyciel podkreślał w toku niniejszego postępowania, że takich czynności nie dokonano). Niedokonanie tych czynności - utrwalających stan rzeczy bezpośrednio po zaistnieniu zdarzenia - na obecnym etapie procesu skutkuje brakiem możliwości udowodnienia zakresu uszkodzeń, jak również stanu lokalu sprzed zalania. Załączone do pozwu fotografie zalanych pomieszczeń (na pendrivie) były kwestionowane przez pozwaną i interwenienta co do tego, czy dotyczą one zalania spornego lokalu numer (...), czy też innych pomieszczeń piwnicznych (np. lokalu numer (...)). Z kolei przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w celu wykazania okresu niezbędnego do wykonania prac naprawczych było bezcelowe, czas wykonywania napraw nie jest bowiem istotny dla rozstrzygnięcia.

Z tych samych przyczyn za zbędne Sąd Okręgowy uznał przesłuchiwanie w charakterze świadków M. A. i R. C., w celu wykazania faktu wykonywania prac remontowych w spornym lokalu. Fakt prowadzenia tych prac pozostaje niesporny, dowód ten byłby więc nieistotny dla rozstrzygnięcia. Na płaszczyźnie dowodowej problemem jest bowiem inny fakt - taki, że faktury za usunięcie skutków zalania w obu lokalach oraz za adaptację lokalu numer (...) na restaurację zostały „wymieszane”, a powodowie (jak już wyżej podkreślono) w pierwszej kolejności mieli obowiązek przedstawienia twierdzeń, z których wynikałoby, jaka kwota z tych faktur dotyczy usunięcia skutków zalania lokalu numer (...). Wobec braku tych twierdzeń bezprzedmiotowe było przesłuchiwanie świadków w celu wykazania rodzaju, zakresu, kosztów prac, wykonanych przez świadków w obu lokalach i łącznie zafakturowanych. Z kolei bez znaczenia dla rozstrzygnięcia był okres niezbędny do wykonania tych prac.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzeczono na podstawie art. 108 § 1 w zw. z art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c., stosując zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy. Koszty interwencji podlegały z kolei zasądzeniu na rzecz interwenienta ubocznego na podstawie art. 107 k.p.c.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyli apelację powodowie A. K. (1) i R. K., zarzucając:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 416 kc w zw. z art. 415 kc poprzez ich niezastosowanie, skutkujące oddaleniem powództwa w niniejszej sprawie, pomimo iż z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż ziszczyły się przesłanki odpowiedzialności deliktowej osoby prawnej za szkodę wyrządzoną z winy jej organu jak za szkodę wyrządzoną czynem pozwaną spółkę chodników oraz nawierzchni jezdni przy ulicy (...), przy jednoczesnym braku odpowiedniego zabezpieczenia ścian budynków sąsiadujących, przy czym bezspornym w sprawie było, iż pomimo wezwań powoda do podjęcia działań zmierzających do należytego zabezpieczenia terenu budowy pozwany nie podjął jakichkolwiek czynności, co wskazuje na brak podjęcia przez organy pozwanego odpowiednich działań, co przemawia za uznaniem, iż ziszcza się przesłanka zawinione go zaniechania organu w postaci

winy anonimowej (beziemiennej), co znajduje potwierdzenie w fakcie przyznania przez ubezpieczyciela pozwanego odszkodowania na rzecz powodów w kwocie 54.108,65 zł, co jest równoznaczne z ustaleniem, iż pozwany co do zasady ponosi odpowiedzialność za zalania spornego lokalu nr (...);

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, poprzez naruszenie art. 430 kc poprzez jego niezastosowanie, skutkujące oddaleniem powództwa w niniejszej sprawie, pomimo iż z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż teren budowy nie został należycie zabezpieczony po dokonaniu przez pozwaną demontażu chodników oraz nawierzchni jezdni przy ulicy (...) w zakresie zapewnienia prawidłowego odprowadzania wód opadowych gromadzących się w wykopach na terenie budowy (pozwany nie kwestionował w toku niniejszego postępowania wprost okoliczności dotyczących przyczyn zalania spornego lokalu nr (...) wskutek braku należytego zabezpieczenia terenu budowy, natomiast w toku postępowania likwidacyjnego prowadzonego przez ubezpieczyciela ta okoliczność została potwierdzona), co należało zgodnie z art. 42 ust. 2 pkt 3 Prawa budowlanego do obowiązków kierownika budowy, który przy wykonywaniu tych czynności podlegał kierownictwu pozwanego i miał obowiązek stosować się do jego wskazówek.

3) rażąco naruszenie art. 210 § 2 kpc w zw. z art. 230 kpc poprzez przyjęcie przez Sąd Okręgowy, iż pozwany kwestionował fakt, że przyczyną zalania był demontaż przez pozwanego chodników oraz nawierzchni jezdni przy ulicy (...), przy jednoczesnym braku odpowiedniego zabezpieczenia ścian budynków sąsiadujących, pomimo iż pozwany w ogóle nie odniósł się do tych okoliczności, ograniczając się co jedynie do ogólnikowego i gołosłownego stwierdzenia, iż roszczenie powodów jest nieudowodnione co do zasady, wobec czego nie sposób jest uznać, aby pozwany wypełnił określonego w art. 210 § 2 kpc ciężaru złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej;

4) rażąco naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 227 kpc w zw. z art. 235⁽²⁾ § 1 pkt 2 kpc poprzez nieprzeprowadzenie (pominięcie): zawnioskowanego przez powoda dowodu z zeznań świadków w osobach M. A. i R. C., pomimo iż dowody te zostały powołane na okoliczności mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, gdyż świadkowie ci zostali powołani na okoliczność prac remontowych przeprowadzonych w lokalu nr (...) znajdującego się w budynku w S. przy ulicy (...), dla którego to budynku Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą KW (...), w szczególności zakresu uszkodzeń przedmiotowego lokalu, prac remontowych niezbędnych do przywrócenia lokalu powodów do stanu poprzedniego, okresu niezbędnego do wykonania tych prac oraz ich wartości, a także sposobu zabezpieczenia lokalu oraz wykonania inwentaryzacji szkód w lokalu, w tym między innymi zdjęć szkód, załączonych do akt niniejszej sprawy;

5) rażąco naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 236 kpc w zw. z art. 235⁽²⁾ kpc w zw. z art. 227 kpc poprzez nie ustosunkowanie się przez Sąd Okręgowy (w jakikolwiek sposób - ani pozytywny ani negatywny) co do rozpoznania wniosku dowodowego zgłoszonego przez stronę powodową w pozwie o wezwanie ubezpieczyciela pozwanego tj. Towarzystwa (...) S.A. do przedłożenia wszystkich dokumentów dotyczących szkody w lokalu powodów nr (...) znajdującego się w budynku w S. przy ulicy (...), dla którego to budynku Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą KW (...) (znak szkody: (...)),

6) rażąco naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 278 § 1 kpc w zw. z art. 227 kpc w zw. z art. 235⁽²⁾ § 1 pkt 2 kpc poprzez nieprzeprowadzenie (pominięcie) zawnioskowanego przez powoda w pozwie dowodu z opinii biegłego sądowego w zakresie budownictwa, pomimo iż w sprawie występują mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia zagadnienia wymagające wiadomości specjalnych, a mianowicie zachodzi konieczność ustalenia: rozmiaru szkód powstałych w wyniku działań pozwanego (...) S.A. w dniach 06 i 29.06.2017 r. oraz 16 i 20.07.2017 r. w lokalu powodów nr (...) znajdującego się w budynku w S. przy ulicy (...) dla którego to budynku Sąd Rejonowy Szczecin -Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą KW (...), prac niezbędnych do wykonania celem przywrócenia przedmiotowego lokalu do stanu poprzedniego, okresu niezbędnego do wykonania tych prac oraz kosztów tych napraw, w tym w szczególności zasadności poniesienia kosztów objętych przedłożonymi przez powoda fakturami VAT,

2) rażąco naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 386 § 4 kpc poprzez nierozpoznanie istoty sprawy wskutek zaniechania poczynienia przez Sąd Okręgowy w Szczecinie ustaleń faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, co było następstwem bezpodstawnego pominięcia przez Sąd Okręgowy zawnioskowanych przez powoda dowodów, w tym w szczególności: dowodu z opinii biegłego sądowego ds. budownictwa oraz dowodów z zeznań świadków w osobach M. A. i R. C. oraz wszystkich dokumentów dotyczących szkody w lokalu powodów nr (...) znajdującego się w budynku w S. przy ulicy (...), dla którego to budynku Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą KW (...) znajdujących się w znakach szkody: (...) Towarzystwa (...) SA;

3) rażąco naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 233 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającej na dokonaniu dowolnej i wybiórczej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności poprzez błędne przyjęcie przez Sąd Okręgowy, iż:

- przedłożone przez powodów dowody z dokumentów w postaci faktur VAT oraz protokołów odbiorów robót są nieprzydatne celem ustalenia wysokości szkody poniesionej przez powodów z uwagi na fakt, iż przedmiotowe faktury dotyczą dwóch lokali (lokalu nr (...) należącego do powodów oraz lokalu (...), którego najemcą jest (...)Sp. j.), co w ocenie Sądu uniemożliwia przyporządkowanie, które faktury w całości bądź części dotyczą konkretnego lokalu (każdego z dwóch objętych wspólną umową), podczas gdy zestawienie poszczególnych faktur VAT z protokołami odbiorów pozwala chociażby w części ustalić wartość prac poczynionych w poszczególnych lokalach, a nadto gdyby Sąd Okręgowy dopuścił pozostałe zawnioskowane przez powoda dowody a mianowicie dowód z przesłuchania świadków w osobach M. A. i R. C. tj. wystawców faktur VAT, to wówczas świadkowie Ci złożyliby stosowne wyjaśnienia, podobnie dowód z opinii biegłego sądowego pozwoliłby na rozdzielanie kosztów poniesionych na każdy z zalanych lokali (poprzez chociażby odniesienie się do ich powierzchni);
- przedłożone przez powodów dowody w postaci dokumentacji fotograficznej i wideo są nieprzydatne dla ustalenia stanu lokalu sprzed zalania z uwagi na kwestionowanie przez pozwanego i interwenienta ubocznego co do tego, czy dotyczą one zalania spornego lokalu numer (...), czy też innych pomieszczeń piwnicznych (np. lokalu numer (...)), podczas gdy dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego, który przed wydaniem opinii dokonałby oględzin spornego lokalu pozwoliłoby na potwierdzenie, czy przedłożona dokumentacja fotograficzna i wideo dotyczy spornego lokalu, podobnie świadkowie w osobach M. A. i R. C. również potwierdziliby, których pomieszczeń dotyczy przedłożona przez powodów dokumentacja fotograficzna i wideo;
- przedłożone przez powodów faktury VAT umowy i faktury VAT obejmowały oprócz prac związanych z przywróceniem spornego lokalu do stanu poprzedniego, również prace adaptacyjne zmierzające do przystosowania lokalu do prowadzenia działalności gospodarczej w formie restauracji, w tym związane z wystrojem wnętrza i wyposażeniem kuchni, choć wniosków takich nie sposób jest wyprowadzić ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego;

9) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż:

- strona powodowa nie udowodniła dochodzonego roszczenia co do zasady, wskutek błędnego przyjęcia, iż sporna pozostaje przyczyna zalania lokalu piwnicznego należącego do powodów (Sąd Okręgowy przyjął, iż nie zostało udowodnione, że przyczyną zalania był demontaż przez pozwaną spółkę chodników oraz nawierzchni jezdni przy ulicy (...), przy jednoczesnym braku odpowiedniego zabezpieczenia ścian budynków sąsiadujących), podczas gdy pozwany w odpowiedzi na pozew w rzeczywistości nie kwestionował co do zasady swojej odpowiedzialności, albowiem powód nie zaprzeczył wprost okolicznościom związanym z brakiem odpowiedniego zabezpieczenia ścian budynków sąsiadujących z terenem budowy w związku z dokonanym demontażem chodników i nawierzchni jezdni w ramach prowadzonej inwestycji, lecz co jedynie podnosił kwestię przyczynienia się przez powodów do powstania szkody, a jednocześnie wydana przez ubezpieczenia decyzja w sprawie wypłaty odszkodowania oraz wypłata odszkodowania pokrywającego część poniesionej szkody jednoznacznie wskazywała na to, że pozwany nie kwestionuje roszczenia co do zasady;

- strona powodowa nie udowodniła dochodzonego roszczenia co do wysokości, pomimo iż strona powodowa przedłożyła dowody potwierdzające wartość prac niezbędnych celem przywrócenia spornego lokalu nr (...) do stanu sprzed zalania, w tym kosztorys oraz faktury VAT potwierdzające wysokość rzeczywiście poniesionych kosztów, która przewyższała wartość wynikającą z kosztorysu sporządzonego dla spornego lokalu, z uwagi na pokrycie przez powodów również kosztów przywrócenia co stanu poprzedniego również lokalu nr (...), co prowadzi do wniosku, że skoro powodowie pokryli wszystkie koszty przywrócenia obu lokali do stanu poprzedniego, to tym samym potwierdza to zasadność dochodzenia zwrotu poniesionych kosztów obejmujących wyłącznie sporny lokal nr (...), gdyż kwota ta mieści się bez wątpienia w kwocie rzeczywiście wydatkowanej przez powodów;
- przedłożone przez powoda umowy i faktury VAT obejmowały oprócz prac związanych z przywróceniem spornego lokalu do stanu poprzedniego, również prace adaptacyjne zmierzające do przystosowania lokalu do prowadzenia działalności gospodarczej w formie restauracji, w tym związane z wystrojem wnętrza i wyposażeniem kuchni, podczas gdy przedłożone przez powoda umowy zawarte z wykonawcami i faktury VAT w rzeczywistości nie obejmowały prac adaptacyjnych, lecz co jedynie prace mające na celu usunięcie skutków zalań (w tym: wypompowanie wody, osuszenie ścian, prace remontowe przywracające lokal do stanu sprzed zalania).

Na podstawie art. 382 k.p.c. skarżący domagali się:

- wezwania interwenienta ubocznego tj. Towarzystwo (...) S.A. do przedłożenia wszystkich dokumentów dotyczących szkody w lokalu powodów nr (...) znajdującego się w budynku w S. przy ulicy (...), dla którego to budynku Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą KW (...) (znak szkody: (...)) celem przeprowadzenia dowodów z tych dokumentów na okoliczność: przyczyn zalań spornego lokalu nr (...), a mianowicie braku należytego zabezpieczenia przez pozwaną terenu budowy po dokonaniu przez pozwaną demontażu chodników oraz nawierzchni jezdni przy ulicy (...), co skutkowało nieprawidłowym odprowadzaniem wody opadowej gromadzącej się w wykopach na terenie budowy, które znalazło ujście do pomieszczeń piwnicznych lokalu nr (...) znajdującego się w budynku znajdującym się w bezpośrednim sąsiedztwie terenu budowy - bezpodstawnie pominiętego przez Sąd I instancji,

- dopuszczenia i przeprowadzenia pominiętych przez Sąd Okręgowy dowodów z zeznań świadków w osobach M. A. i R. C. - na okoliczności wskazane w pozwie, przy czym doprecyzowuję, iż świadkowie ci mają zeznawać również na okoliczność stanu spornego lokalu nr (...) jaki zastali bezpośrednio po zalaniach, wartości robót wynikających z wystawionych przez nich faktur VAT, które dotyczyły spornego lokalu nr (...), charakteru wykonywanych przez nich prac w spornym lokalu;

- dopuszczenia i przeprowadzenia pominiętego przez Sąd Okręgowy dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu budownictwa - na okoliczności wskazane w pozwie, a nadto na okoliczność przyczyn zalań spornego lokalu nr (...), a mianowicie braku należytego zabezpieczenia przez pozwaną terenu budowy po dokonaniu przez pozwaną demontażu chodników oraz nawierzchni jezdni przy ulicy (...), co skutkowało nieprawidłowym odprowadzaniem wody opadowej gromadzącej się w wykopach na terenie budowy, które znalazło ujście do pomieszczeń piwnicznych lokalu nr (...) znajdującego się w budynku znajdującym się w bezpośrednim sąsiedztwie terenu budowy

Powodowie wnieśli o zmianę w całości zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanej na ich rzecz solidarnie kwoty 85.642,58 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia niniejszego pozwu oraz kosztów postępowania, ewentualnie, o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Nadto domagali się zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwana (...) spółka akcyjna z siedzibą w K. wniosła o jej oddalenie i zasądzenie solidarnie od powodów na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Interwenant uboczny po stronie pozwanej - Towarzystwo (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. w odpowiedzi na apelację domagał się jej oddalenia i zasądzenia na swoją rzecz solidarnie od powodów kosztów postępowania apelacyjnego.

W trakcie postępowania apelacyjnego pozwana zmieniła siedzibę spółki na miejscowość B..

Na rozprawie apelacyjnej strona powodowa wskazała, że pierwszoplanowym wnioskiem apelacji jest żądanie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów skutkowałą koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Merytoryczna kontrola zaskarżonego orzeczenia przez Sąd II instancji aktualizuje się dopiero w przypadku uprzedniego ustalenia – w granicach wniesionego środka odwoławczego (art. 378 § 1 k.p.c.) – iż dotychczasowe postępowanie w sprawie nie jest dotknięte tego rodzaju uchybieniami, których wystąpienie winno skutkować wydaniem wyroku o charakterze kasacyjnym. W tym też zakresie należało dokonać oceny okoliczności sprawy w pierwszej kolejności.

Tytułem uwagi porządkowej Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1469), która w zasadniczej części weszła w życie w dniu 7 listopada 2019 r., w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują moc czynności dokonane zgodnie z przepisami, w brzmieniu dotychczasowym. Stosownie zaś do art. 9 ust. 2 tej ustawy, do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustaw zmienianych w art. 1 i art. 5, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Oznacza to, że dla oceny skutków procesowych dokonanych w sprawie czynności procesowych, do czasu wejścia w życie ww. ustawy nowelizującej, stosować należy przepisy dotychczasowe, zaś w odniesieniu do czynności późniejszych, przepisy k.p.c. w brzmieniu nadanym tą ustawą.

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy uznał dochodzone przez powodów roszczenie za bezzasadne z dwóch równoważnych podstaw. Po pierwsze przyjął, że powodowie nie wykazali, aby szkoda w wyniku zalania powstała w związku z robotami budowlanymi - drogowymi prowadzonymi przez pozwaną w obrębie ulic sąsiadujących z budynkiem przy ul. (...), w którego piwnicach znajduje się będący własnością powodów lokal (lokal o numerze porządkowym (...)). Po drugie uznał, że powodowie nie wykazali wysokości poniesionej szkody, a to zasadniczo z tego względu, że przedłożone przez nich faktury zostały „zmieszane” bowiem dotyczą prac nie tylko w lokalu objętym sporem, ale również w lokalu nr (...) którego najemcą jest (...) spółka jawna w S., a nadto obejmują one nie tylko usunięcie skutków zalania tego pomieszczenia, ale również jego modernizacji. Sąd Okręgowy - w znaczeniu procesowym - uznał zatem, że powodowie nie sprostali wynikającemu z treści art. 232 zd. 1 k.p.c., obowiązkowi wykazania faktów o charakterze prawotwórczym dla dochodzonego pozwem roszczenia, obciążając ich materialnoprawnymi skutkami tego zaniechania, określonymi w normie art. 6 k.c. Umknęło wszakże temu Sądowi, że cała argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku na poparcie tego rodzaju wniosków, oparta została na materiale dowodowym, który nie może być uznany za kompletny. W konsekwencji, zrekonstruowana w oparciu o ten materiał podstawa faktyczna orzekania nie jest prawidłowa.

Treść pozwu nie pozostawia wątpliwości co do tego, że obok innych zaoferowanych w nim dowodów, powodowie domagali się wezwania (...) S.A. (wówczas posiadającej w procesie status osoby trzeciej) do przedłożenia wszystkich dokumentów, dotyczących szkody zaistniałej w lokalu powodów. Wniosek ten, uwzględniając także treść uzasadnienia pozwu, nie zawierał wskazania faktów, na okoliczność których dowody z tych dokumentów miały zostać przeprowadzone. Taki wymóg konstrukcyjny wniosku dowodowego wynikał z treści ówczesnie obowiązującego art. 236 k.p.c. (obecnie wynika on wprost z normy art. 235¹ k.p.c.). Abstrahując w tym miejscu od oceny, czy

w stanie prawnym sprzed dnia 7 listopada 2019 r. istniał normatywny obowiązek sądu do podjęcia czynności zmierzających do usunięcia tego rodzaju braku wniosku dowodowego, niewątpliwie zaktualizował się on w obecnym stanie prawnym. Oddalenie wniosku dowodowego, zgodnie z art. 235² § 1 pkt 6 k.p.c., w sytuacji gdy nie odpowiada on wymogom określonym w art. 235¹ k.p.c. może nastąpić jedynie w przypadku nieusunięcia braku tego wniosku, pomimo wezwania. Czynności sanacyjne w tym zakresie realizowane są w oparciu o normy art. 130 § 1 i 1¹ k.p.c. Analiza akt sprawy jednoznacznie wskazuje, że Sąd Okręgowy nie dokonał – do chwili zamknięcia rozprawy – w stosunku do tak zgłoszonego wniosku dowodowego jakichkolwiek czynności. W szczególności nie wezwał do uzupełnienia jego braków, nie zobowiązał ubezpieczyciela – pomimo tych braków – do złożenia żądanych przez powoda dokumentów, a także nie wydał formalnego postanowienia w zakresie tego wniosku (vide: art. art. 235² § 2 k.p.c.).

Opisane uchybienie posiada fundamentalne znaczenie dla kierunku rozstrzygnięcia sprawy, a to z tej przyczyny, że weryfikacja zaskarżonego wyroku - pomimo obszerności przedstawionej w jego uzasadnieniu argumentacji - jest w istocie rzeczy niemożliwa. Jak wskazano wyżej, sfera motywacyjna Sądu Okręgowego oparta jest na założeniu, że powodowie nie wykazali tak odpowiedzialności pozwanego co do zasady za skutki zalań ich lokalu, jak i wysokości poniesionej szkody. Skoro jednak Sąd ten pominął dowody, które z istoty rzeczy zagadnień tych dotyczyły (interwenient w ramach postępowania likwidacyjnego niewątpliwie czynił bowiem ustalenia w obu tych kwestiach), wniosek tego rodzaju uznać należy za co najmniej przedwczesny. Nie da się przy tym wykluczyć, że w kontekście tych dowodów, biorąc już choćby sferę motywacyjną przedstawioną przez Sąd Okręgowy, całkowicie odmiennej ocenie podlegać będzie przydatność dla rozstrzygnięcia sprawy dowodów pominiętych przez ten Sąd tj. dowodów z zeznań świadków M. A. i R. C., a także z opinii biegłego, zmierzającego do wykazania rozmiaru szkody. Uwzględnić również należy i to, że w reakcji na procesowe ujawnienie dokumentów objętych tym wnioskiem, zarówno pozwanemu jak i interwenientowi przysługuje uprawnienie do ustosunkowania się do ich treści, nie wyłączając zgłoszenia własnych wniosków dowodowych. W istocie rzeczy zatem aktualny stan poddanej pod osąd sprawy jest taki, że jej rozstrzygnięcie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego, którego zakresu nie sposób jest przewidzieć. W jego zaś wyniku konieczne będzie zrekonstruowanie nowej podstawy faktycznej wyrokowania, a w dalszej kolejności jej ocena materialnoprawna.

Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 stycznia 2021 r. I CZ 86/20, (...) w systemie apelacji pełnej wszelkie nieprawidłowości dotyczące naruszeń prawa materialnego czy procesowego, poza wskazanymi w art. 386 § 2 i art. 386 § 4 k.p.c., powinny być załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. Jednak do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych. Przenoszenie w takiej sytuacji procesowej ciężaru konstruowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia do sądu drugiej instancji wypaczałoby sens dwuinstancyjnego postępowania sądowego zagwarantowanego stronom w art. 176 ust. 1 Konstytucji. Tego rodzaju sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie, skoro podstawa faktyczna zaskarżonego wyroku odzwierciedla wyłącznie dowody przeprowadzone przez Sąd I instancji, a nie te, których przeprowadzenie było konieczne. Z uwagi na wskazaną wyżej specyfikę analizowanego przypadku, przejawiająca się w niemożliwym do precyzyjnego ustalenia zakresu koniecznego do przeprowadzenia postępowania dowodowego, nie da się również choćby w przybliżeniu wskazać, w jakim zakresie podstawa ta ulegnie modyfikacji. Nie można przy tym wykluczyć, że dotyczyć to będzie faktów o charakterze prawotwórczym, które Sąd Okręgowy z uwagi na przyjętą koncepcję orzekania całkowicie pominął, w szczególności związanych koniecznością zgłoszonego już w odpowiedzi na pozew zarzutu przyczynienia się powodów do powstania szkody. W takich uwarunkowaniach konieczne było rozstrzygnięcia jak w sentencji, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c.

Za zbędną, z opisanych przyczyn, uznać należało merytoryczną weryfikację pozostałych zgłoszonych apelacji zarzutów, skoro relatywizowana byłaby ona bądź to do nieprawidłowo ustalonej podstawy faktycznej wyrokowania, bądź też miałaby charakter spekulatywny, oparty na niedopuszczalnej antycypacji znaczenia dowodów, które dopiero mają zostać przeprowadzone. Sąd Apelacyjny w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy, że sąd drugiej instancji jest obowiązany zamieścić w swoim uzasadnieniu wyłącznie takie elementy, które ze względu na treść apelacji

i zakres rozpoznania są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy, ale nie ma zarazem obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska do wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, jeżeli nie mają już one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2012 r., sygn. IV CSK 373/11, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1998 r., sygn. II UKN 282/98, OSNP 1999/23/758).

Jedynie zatem sygnalizacyjnie Sąd Apelacyjny wskazuje, odmiennie niż przyjął Sąd Okręgowy, że w odpowiedzi na pozew pozwany nie zakwestionował w sposób prawidłowy swojej odpowiedzialności za przedmiotową szkodę co do zasady. Słusznie wskazali powodowie w apelacji, odwołując się do ugruntowanego orzecznictwa sądów powszechnych, że nie spełnia wymogu określonego w art. 210 § 2 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 lipca 2010 r., ogólne zaprzeczenie twierdzeniom strony przeciwnej, bez odniesienia się do twierdzeń odnoszących się do konkretnych okoliczności faktycznych. Wymogu powyższego nie spełniało ograniczenie się przez pozwanego do wskazania, że „w ocenie pozwanej, roszczenie powodów jest nieudowodnione - tak co do zasady, jak i co do wysokości - i jako takie nie zasługuje na uwzględnienie” (k. 66). Zarówno w tym piśmie, jak i w dalszym toku postępowania pozwana w ogóle nie odnosiła się do podnoszonych przez powoda w pozwie okoliczności dotyczących przyczyn zalania lokalu, skupiając się (poza wysokością szkody) na pominiętej przez Sąd Okręgowy kwestii przyczynienia powodów do powstania szkody. Odrębnym zagadnieniem było natomiast to, czy w takich uwarunkowaniach zaistniały podstawy do uznania twierdzeń powodów w tym zakresie za przyznane na podstawie art. 230 k.p.c. W aktualnych uwarunkowaniach kwestia ta nie jest - przy rozstrzygnięciu sprawy - definitywnie przesądzona, bowiem stanowisko pozwanego w tym zakresie może ulec w jej dalszym przebiegu modyfikacji.

Wbrew stanowisko pozwanego z odpowiedzi na apelację, powodowie nie utracili prawa do zgłoszenia zarzutów apelacyjnych co do oddalenia przez Sąd Okręgowy ich wniosków dowodowych. Postanowienie w tym przedmiocie Sąd Okręgowy wydał na rozprawie, na której nastąpiło jej zamknięcie, w dniu 2 czerwca 2020 r. Tymczasem zgodnie z art. 162 § 1 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym od dnia 7 listopada 2019 r., strona powinna zwrócić uwagę sądu na uchybienie przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Zastrzeżenie można zgłosić najpóźniej na kolejnym posiedzeniu. Oznacza to, że - wobec braku kolejnej rozprawy - powodowie mogli to skutecznie uczynić w ramach zarzutu apelacyjnego. Wskazać nadto należy, że wymóg zgłoszenia zastrzeżenia nie może warunkować skuteczności zarzutu dotyczącego nie przeprowadzenia dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach postępowania likwidacyjnego, skoro Sąd Okręgowy nie wydał w tym przedmiocie jakiegokolwiek decyzji procesowej.

Charakter wydanego przez Sąd Apelacyjny orzeczenia wyklucza również potrzebę formułowania szczegółowych wskazań zarówno co do dalszego toku postępowania jak i ocen prawnych w zakresie istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktycznych. Z uwagi na dotychczasowy przebieg postępowania w przedmiotowej sprawie pod rozwagę poddać należy Sądowi I instancji potrzebę definitywnego ustalenia w pierwszej kolejności, czy sporna jest zasada odpowiedzialności pozwanego, czy też jego stanowisko w tym zakresie sprowadza się do podniesienia zarzutu przyczynienia się powodów do powstania szkody. Na tym etapie postępowania wskazane wydaje się również podjęcie czynności zmierzających do realizacji wniosku dowodowego powodów dotyczącego dokumentów zgromadzonych w aktach postępowania likwidacyjnego, z uwzględnieniem, że - w zakresie opisanego wyżej braku formalnego tego wniosku - został on skutecznie uzupełniony przez powodów w apelacji, a nadto, że stosowny wniosek w tym przedmiocie zgłosił również interwenient uboczny (k. 117v) W tym aspekcie Sąd Okręgowy winien jednoznacznie ustalić, czy za wystarczające w tym zakresie powodowie uznają cyfrowy zapis tych dokumentów na płycie CD złożony przez interwenienta (k. 126), czy też domagają się ich złożenia w wersji papierowej. Następczo, celem urzeczywistnienia zasady koncentracji materiału procesowego, nie da się wykluczyć możliwości zobowiązania stron do złożenia pism przygotowawczych celem ustalenia, czy z uwagi na treść tych dokumentów, ich stanowisko, tak w zakresie okoliczności faktycznych, jak i dotychczas zgłoszonych wniosków dowodowych, uległo modyfikacji. Zakres dalszych czynności nie jest w konsekwencji możliwy do przewidzenia, przy czym, w przypadku niezmiennych stanowisk stron, Sąd Okręgowy niewątpliwie powinien rozważyć calowość przeprowadzenia nie tylko pominiętych uprzednio wniosków dowodowych powodów, ale także zgłoszonego w odpowiedzi na pozew wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa. Po przeprowadzeniu pełnego, wymaganego

stanem sprawy postępowania dowodowego, Sąd Okręgowy dokona oceny całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału procesowego w zakresie okoliczności faktycznych istotnych dla jej rozstrzygnięcia, tj. pierwszoplanowo dotyczących przyczyn zalania lokalu powodów, a w dalszej kolejności powstałej z tego tytułu szkody i jej wysokości. Następco zaś dokona kwalifikacji prawnej tych ustaleń (bądź ich braku), przy czym w zakresie samej zasady odpowiedzialności, kierując się zasadą *da mihi factum dabo tibi ius*.

D. Rostał A. Kowalewski T. Sobieraj